

→ 38

38

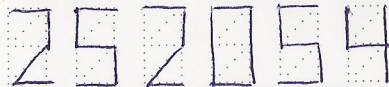

Куда Київ, 54
вул. Ткалова,
52, кв. 38.

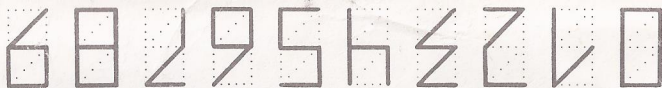
Кому Мам'яку Володи-
миру Антоновичу.

Индекс предприятия связи и адрес отправителя

255032, Київська обл,
Броварський р-н,
с. Тоголів, вул. Майорова 3
Міненко Петро Ом.

Пишите индекс предприятия связи места назначения

Внимание!
Образцы написания цифр индекса:

Сазан

© Министерство связи СССР, 1987
12.03.87. Цена 6 к. Художник А. Исаков

Изготовлено на Ряжской ф-ке Гознака

42

1

Прочитавши в газеті статтю доктора історичних наук, професора С. Кувичинського „33-й: голод“, я вирішив описати свої спогади про цей голод.

Голод на Україні був утворений навмисне. Цьому сприяла колективізація на селі. Спочатку роз'єднювали, агітували про значення артільного господарювання і його переваги над індивідуальним. Але мало селян давали згоду на вступ до колгоспу. В той час мало було комуністичних людей. В основному батьки були неписьменні, а діти не всі всілії мали початкову освіту або лікнеп. Газет ніхто не читав на селі крім учителя та деяких більш письменних людей.

Селяни просто боялись, щоб не замешитися без крука хліба і не померти з голоду. Сім'ї були великі,

(2)

з 5-10 і більше членів. Селяни все виробляв для забезпечення своїх родичів. Як продуктами харчування так і одягом та взуттям. В крамницях не було нічого крім солі, чаю і мажорки.

Діти влітку ходили в основному босі напів голі, а взимку на 2-3 дитиней були одні чоботи. Коли одна дитина приходила зі школи, то віддає чоботи другій дитині, яка їде до школи в другу зміну, чи погуляти на вулиці.

Колгоспні господарства ще не встигли показати на практиці перевагу господарювання над індивідуальним господарством.

Почали примусовим порядком заставляти селян подавати заяви про вступ до колгоспу.

Конкретно робили так: накладали на селян непосильну продрозверстку. Якщо селянин виконав продрозверстку не тими зерновими

(3)

зерновими курьтурами, що йому доведено до двору, то йому добавля-
ли ще іншими курьтурами, щоб
він не зміг виконати, - зробить
його твердоздавцем, описати
все майно і скотину та продати
все на публічних торгах. Сіліть
землишами в одній хаті або вис-
лали на землю, щоб загинула.

Відносно саботажу хлібозаготівель
партійними керівниками і госпо-
дарниками, то вони не навмисне
саботували, а була доведена непо-
сильна продрозвеска.

І тому були застосовані репресії
керівних працівників та селян, які
ще не вступили в колгосп і мали бор-
ги по хлібозаготівлях.

Відносно форми нецентралізованої
допомоги голодуючим була тіловка
на колгоспному рівні. Виражалася
вона в тому, що всі запаси продоволь-
чого зерна, картоплі і овочів були

(4)

використанні для громадського харчування тим, хто виходив на роботу в поле. Давали раз у день обід і хліба 500-600г. Трудостосовні працювали, а частину одержаного хліба приносили додому і давали тим, хто не міг працювати на полі.

Відносно сіл, які були занесені на "чорну дошку," в нашому районі не було.

Кількість загинувших від голоду в селах - точних даних мені не відомо. Їх було приблизно 50-60% від загальної кількості населення.

Багато вимерло людей цілими сім'ями або половина, чи третя частина. Допомоги з боку міста ми в поєсвний комитеті всею 1933р. з матеріальної сторони не було, а в керівництві і моральній підтримці з боку обкомів і райкомів була.

Хочу розповісти, що відбувалося в селі, в якому я в той час жив,

(5)

працював у сімейному батьковому господарстві - це с. Сирзани, Кагарлицького р-ну, Київської області, Микитко Петро Васильович, народження 1916р.

Село невелике, 400-450 дворів. Батьки були хлібороби, не мали освіти. Сімія складалася з 9 дітей, батько, мати, діда, сестри дідової і батькової сестри.

В 1932-1933р. Я навчався в 7 класі всеукраїнському селі Мирівці, 4км від нашого села. Рोजного дня ходив пішки в другу зміну. Ходило нас 40 учнів. Настала весна 1933р. Від недоїдання в мене почали пухнути ноги і дійшло до того, що я залишив школу. Вчився я на "відмінно" був головною учком.

Директор викликав мене у школу і запитав, чому я залишив навчання. Я розповів, що вдома нічого їсти, показав свої пухлі ноги. Він написав записку до голови колгоспу з проханням, щоб мені видавали обід у колгоспній їдальні. Я обідав у

колгоспний ідальні. Так я закін-
чив 7 класів.

Коли весною 1933р. почали нами-
рати люди від голоду, то було ду-
же ситрошно. Сходилися на покоро-
ни, панами, переживали. Колгосп
робив труни, виділяв людей ко-
пати ями кожному окремо, кова-
ли з поном. А коли пізніше почали
мерти масово, кожного дня по
10-15 чоловік, то ковали без трун
в одну яму всієї скільки померло
за один чи за два дні.

З нашої сім'ї померло 4 члени.
В одного сусіда сім'я складалася з
10 осіб, залишилась одна дочка.
В другого сусіда сім'я з 7 осіб, зали-
шилась мати і двоє дітей. Ця жін-
ка відвела дітей до м. Києва, зали-
шила на вулиці, поклавши їм у
кишені записки - як їх звати
і прізвища, та звідки вони.

Коли закінчилась голодовка, ця

7

жінка розшукала своїх дітей. Один
син в дитячій помер, а другий, стар-
ший, залишився живий. Жінка заб-
рала його додому. Він виріс, має сім'ю.
Сім'я сестри мого батька з 6 осіб
вимерла вся. Господарство перей-
мо в колгосп.

З пошаною до Вас *Григорій*
Моя адреса:

Київська область,
Броварський район,
с. Тоголів,
вул. Матросова, 3
Міненко Петро Овелякович.
Я інвалід В. Війниизняної
війни II групи.
19.12.1988 року.